

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

ПРАКТИЧНІ ВИМІРИ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН

Петро ГАНУЛИЧ (Київ)

МІЖКОНФЕСІЙНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ: ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Особливість української моделі міжконфесійних відносин в її поліконфесійності мультикультуралізмі. Хоча велику частину релігійної мережі країни складають християнські організації, для побудови толерантних міжконфесійних відносин потрібно рахуватись і з іншими нехристиянськими спільнотами, тим більше, що в окремих регіонах вони відіграють вагомую роль.

Для формування оптимальної моделі міжконфесійних відносин потрібне по-перше, законодавче, правове забезпечення, що ґрунтується на принципах: 1.рівності усіх конфесій; 2. відсутності державної релігії чи конфесії; 3. відокремлення держави і церкви. Принципи, на яких найкраще будуються міжконфесійні відносини, деkim ставляться під сумнів. З приводу цього процитую одне інтерв'ю із державним службовцем:

«Питання: «Як регулює держава існування такої складної релігійної структури, забезпечуючи юридичну основу міжконфесійної стабільності?»

Відповідь: «Офіційно, згідно ст.5 Закону «Про свободу совісті та релігійні організації», церква у нас відокремлена від держави. Крім того, у цій статті говориться, що всі релігійні віровчення в Україні рівні перед законом. Держава поважає і приймає до уваги внутрішні настанови і традиції релігійних організацій, захищає їх права і інтереси. Це означає, що ми ставимо на один рівень конфесії, які тільки виникли, і ті традиційні релігії, які залишили свій вагомий внесок у формуванні народної духовності, писемності, культури та інших цінностей.

А оскільки в Україні 95 % віруючих представляють християнство, то можна з впевненістю стверджувати, що ні в минулому, а ні в теперішньому часі жодна сторона життя не обійшлась без впливу православної релігії. І мабуть було б справедливо, якщо б у законі країни ця роль була б якось відмічена. До речі в Іспанії, Норвегії, Англії і в деяких інших країнах багато релігій, які мають глибоке історичне коріння, мають деякі переваги в майновому відношенні: у використанні землі, у звільненні від податків на нерухомість і т.д. У нас всі релігії – і старі, і ті, які тільки зародились – рівні перед законом. Це добре чи ні? Можливо, що в існуючій політичній нестабільності тезис про рівність релігій необхідний, але все-таки, на мій суґубо суб'єктивний погляд, потрібно в законі відмітити, що не всі вони рівні по тому вкладу, який внесли релігії у становлення країни.»

Виокремити, підкреслити якусь конфесію. Це тривожна тенденція, яка не сприятиме покращенню міжконфесійних відносин. А це спостерігається. Останні події, пов'язані з приїздом патріарха Варфоломія, це яскраво засвідчили.

Приїзд голови церкви – це визначна подія в релігійному житті Православної церкви. Цьому візиту, а водночас і православ'ю в Україні надали такого великого значення, затратили стільки коштів, що виникає великий сумнів у рівності перед державою всіх конфесій. Ніби за 1020 років в історії України не було реформації, подібної тій, що відбулася в країнах Західної Європи, нібито не було протестантів з їхніми демократичними

принципами, вільнодумством, а чи взагалі Україна, Європа досягла б успіху, якби не протестантизм, іслам та іудаїзм? А їх ніхто не «святкував».

Можливо, що визнання заслуг неправославних - це і спірне питання, питання віри. Але не варто сперечатися, а просто дотримуватись принципу рівності конфесій, прописаному в Конституції. Не змінилась Конституція, не змінився державний устрій в Україні за останні 17 років. Видиме яскраве порушення законів і принципів свободи совісті, прописаних в Україні.

Можна сказати і про принцип відокремлення Держави від Церкви. В Україні все більше спостерігається симонія держави і православ'я. Не дивно це спостерігати щодо православ'я. Вони так співслужили при Царській Росії. Представникам же влади в Україні тут потрібно бути обережними, щоб не бути втягнутими в об'єднавчу стратегію і взаємно не бути використаними. Це програтна стратегія як для держави, так і для Церкви, і не тільки в Україні, а й взагалі у світі. В Україні це особливо не вірно. Протестантизм в Україні потужно представлений, перетворюється в потужний релігійний рух, впливовий і політично активний.

Друга складова гармонізації міжконфесійних відносин – це віросповідання конфесій. Особливо та частина, що торкається відношення до інших конфесій, релігій. Можна багато аналізувати, захоплюватись, критикувати. В доктринах релігій може бути закладена основа зверхності, нетолерантності і навіть ворожості.

Так, черговий церковний Архієрейський собор РПЦ прийняв документ «Основи вчення Російської Православної Церкви про честь, свободу і права людини», де висвітлені деякі положення Всесвітньої декларації прав людини і в той же час вона відкидає можливість нейтралітету держави і суспільства по відношенню до релігійного вибору громадян. В цьому питанні позиція РПЦ кардинально розходиться з позицією християн інших конфесій: католиків і протестантів, а також з Конституцією і міжнародними договорами Російської Федерації»

Хочу навести принципи, якими керуються в АСД, як одну із моделей, не як приклад, а як модель для вдосконалення і покращення.

«Щоб уникнути непорозуміння або розбіжностей у наших відносинах з іншими християнськими церквами й релігійними організаціями, ми керуємося наступними засадами:

1. Ми визнаємо, що ті організації, які представляють людям Христа, виконують свою частину божественного плану по евангелізації світу, і ми глибоко поважаємо християн - чоловіків і жінок, що належать до інших співтовариств, що посвятили себе придбанню душ для Христа.

2. Коли у своєму звіщенні Євангелія ми приходимо в зіткнення з іншими християнськими громадами й релігійними організаціями, то завжди повинен переважати властивим християнам дух увічливості, відкритості й справедливості.

3. Ми визнаємо, що щира релігійність ґрунтується на совісті й переконанні. Тому, наша незмінна мета - прагнути до того, щоб ніякі егоїстичні інтереси або тимчасові переваги не тягли кого-небудь у нашу Церкву й ніякі ланцюги не тримали його в нашій членстві, крім віри й переконання. Якщо переконання приводить члена нашої церкви до думки, що його поглядам більше не відповідає віра й діяльність Адвентистів Сьомого Дня, ми визнаємо не тільки його право, але і обов'язок змінити своє членство у відповідності зі своїми переконаннями, не піддаючись при цьому приниженню й образі. Ми очікуємо, що й інші релігійні організації виявлять той же дух прихильності принципам релігійної свободи.

4. Перш ніж прийняти в члени нашої церкви осіб, що належали раніше до інших релігійних організацій, необхідно ретельно впевнитися в тім, що бажання кандидатів змінити свою релігійну приналежність викликано їхніми переконаннями, що виходять із особистих взаємин з Богом.

5. Особа, піддана дисциплінарному стягненню іншою релігійною організацією через явно доведені порушення християнської моральності або поведінки, не може вважатися

відповідною вимогам членства в Церкві Адвентистів Сьомого Дня доти, поки не буде свідчень її каяття й переродження.

6. Церква Адвентистів Сьомого Дня, у силу свого розуміння євангельського доручення, не може обмежити свою місію певною географічною територією.. Тому будь-яке обмеження цього свідчення певними географічними границями звужує рамки даного євангельського доручення. Церква Адвентистів Сьомого Дня визнає також право інших віросповідань здійснювати свою діяльність без визначення яких-небудь географічних обмежень.»

В багатьох обласних центрах України утворені Міжконфесійні Ради. Вони можуть відігравати велику миротворчу місію. При особистому спілкуванні керівників обласних об'єднань виникають дружні відносини, зникає протистояння. Напрацьовуються спільні відповіді на нагальні соціальні потреби. Але може бути і небезпека, коли ініціюються прийняття постанов, наказів релігійного характеру на користь конфесійної більшості (святкування неділі, заборона торгівлі в свята і т.п.). Це обмежує нерелігійних людей і права багатьох конфесій і є причиною протистояння і соціального напруження.

Тривожить діяльність деяких молодіжних громадських організацій, зокрема таких, якими організуються марші протесту проти релігійних сект. Акції спрямовуються на викриття «злочинного впливу сектантських місіонерів та пропаганду традиційних українських церков: УПЦ МП, УГКЦ, УАПЦ» (22 квітня Всеукраїнська молодіжна організація, м. Луцьк «НацАльянс»). Наскільки це правильно – варто тільки сказати, що сектою вони вважають баптистів, адвентистів.

Будь-які спроби поширення ідей і поглядів, що підривають довіру й повагу до певного релігійного віросповідання, а також зухвала ворожість і інші негативні почуття стосовно іншого способу життя й інших релігійних обрядів, є зазіхання на честь і гідність громадян, на їхні конституційні права і свободи, які повинні захищатися всіма членами суспільства незалежно від їхнього відношення до релігії.

Тетяна ХАЗИР-ОГЛИ (Київ)

АНАЛІЗ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН НА ПРИКЛАДІ КРИМУ

Україна – багатонаціональна та поліконфесійна держава. Мусульмани України є однією з релігійних груп, яка досить динамічно розвивається. Крим є найбільшим осередком мусульман України, офіційно на Кримському півострові 374 зареєстрованих та 612 незареєстрованих мусульманських громад.

З часів незалежності України, разом з поверненням кримських татар на батьківщину, в Криму відбувається бурхливий процес відродження їхньої релігії – ісламу. Проте віруючі зіштовхнулися тут із цілою низкою проблем – байдужістю центральної влади, татаро- та ісламофобією місцевої влади, нерозумінням, а інколи й відвертою агресивністю, а також домінуванням Української православної церкви Московського патріархату. Отже, мусульманська спільнота Криму перебуває переважно в християнському оточенні, що актуалізує питання міжконфесійних відносин в Криму. Слід відзначити, що нині в Криму існують латентні конфлікти як на міжконфесійному, так і на внутрішньоконфесійному рівнях.

Міжконфесійні конфлікти. Протягом довго часу формувались взаємовідносини між Українською Православною Церквою Московського Патріархату та мусульманами Криму. Слід зазначити, що подаються ці міжконфесійні відносини часто як добросусідські. Так, ісламознавець М.І. Кирюшко, в соціологічному дослідженні “Мусульмани в українському суспільстві” зазначає, що 58,06% мусульман позитивно налаштовані на діалог з